

Utlåtande 2016:194 RII (Dnr 120-1693/2016)

Detaljplan för del av fastigheterna Akalla 4:1 och Akalla 4:3, begravningsplats i Järva friområde i stadsdelen Akalla, Dp 2006-16107-54

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Detaljplan för del av fastigheterna Akalla 4:1 och Akalla 4:3, begravningsplats i Järva friområde i stadsdelen Akalla, Dp 2006-16107-54, antas.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Ärendet

Planen syftar till att möjliggöra en ny begravningsplats med utrymme för totalt ca 20 000 gravar varav ca 9 000 kistgravar, minneslundar, en servicebyggnad och två ceremonibygnader. Begravningsplatsen ska utformas i huvudsak enligt det framtagna gestaltungsprogrammet, som utgör ett underlag till planhandlingarna.

Planområdet ligger i den sydvästra delen av Järva friområde, på och kring Granholmstoppen. Det är ca 43 ha stort och ägs av Stockholms stad. Kyrkogårdsförvaltningen är beställare av detaljplanen.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden.

Mina synpunkter

I en växande stad som Stockholm behövs inte bara nya skolor, förskolor, bibliotek och så vidare byggas, även nya samhällsfunktioner som begravningsplatser krävs. Stockholm är idag i stort behov av nya gravplatser. De begravningsplatser, särskilt vad gäller kistgravar, staden förfogar över är snart fulla. Nya etniska grupper och religioner gör att efterfrågan på gravplatser och behoven av kistgravar ökar. Det är därför glädjande att detaljplanen för en ny begravningsplats med totalt ca 20 000 gravar varav ca 9 000 kistgravar kan antas.

Processen fram till den valda lösningen har varit lång och flera olika lösningar har prövats. Den valda platsen är den som utifrån miljö-, tillgänglighets- och genomförandeaspekter i slutändan bedömts som den mest lämpliga. En arkitektävling har genomförts och det vinnande förslaget, ”öarna”, innebär att begravningsplatserna kommer att byggas som öar i ett i övrigt relativt orört landskap. De arkitektoniska ambitionerna är mycket höga och begravningsplatsen har potential att liksom skogskyrkogården bli ett besöksmål.

Begravningsplatsen ska också ses i sammanhanget av Järvafältets utveckling, där fältets potential som besöksmål och rekreationsområde utvecklas. Förutom begravningsplatsen planeras nu också ett nytt utomhusbad i närheten av Eggeby gård.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Plankarta
3. Planbeskrivning
4. Genomförandebeskrivning
5. Utställningsutlåtande
6. Samrådsredogörelse
7. Miljökonsekvensbeskrivning
8. Särskild sammanställning enligt Miljöbalken

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Att anlägga en begravningsplats kräver ödmjukhet, både inför platsen och inför uppgiften. Det ställer stora krav på pietetsfullhet och detaljering, från det lilla till det stora. En begravningsplats ska erbjuda stillhet och tid för eftertanke, för minne, hågkomst och reflektion. Vid nämndens beslut 2013 fastställdes att ingen annan användning av områdena mellan gravplatserna än ”att bevara områdets natur- och kulturvärden” skulle tillåtas i samrådshandlingarna. Det är positivt att så också har skett. Det är också positivt att gravområdena närmast Tenstaterrassen har justerats så att ett respektavstånd till den planerade bostadsbebyggelsen kan upprätthållas.

Avslutningsvis välkomnar vi att en diskussion just nu förs mellan flera av stadens berörda förvaltningar och verksamhetsutövaren om en alternativ lokalisering för Järva Disc Golf Park. Vi vill understryka vikten av att finna en, för båda parter, godtagbar lösning.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Detaljplan för del av fastigheterna Akalla 4:1 och Akalla 4:3,
begravningsplats i Järva friområde i stadsdelen Akalla, Dp 2006-16107-54,
antas.

Stockholm den 30 november 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Roger Mogert

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Planen syftar till att möjliggöra en ny begravningsplats med utrymme för totalt ca 20 000 gravar varav ca 9 000 kistgravar, minneslundar, en servicebyggnad och två ceremonibygnader. Begravningsplatsen ska utformas i huvudsak enligt det framtagna gestaltungsprogrammet, som utgör ett underlag till planhandlingarna.

Planområdet ligger i den sydvästra delen av Järva friområde, på och kring Granholmstoppen. Det är ca 43 ha stort och ägs av Stockholms stad. Kyrkogårdsförvaltningen är beställare av detaljplanen.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 att godkänna förslaget till detaljplan med kvalitetsprogram och överlämna det till kommunfullmäktige för antagande.

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert m.fl. (S), Cecilia Obermüller m.fl. (MP) och Sebastian Wiklund (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottnér (KD), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Syfte

Planen syftar till att möjliggöra en ny begravningsplats med utrymme för totalt ca 20 000 gravar varav ca 9 000 kistgravar, minneslundar, en servicebyggnad och två ceremonibygnader. Begravningsplatsen ska utformas i huvudsak enligt det framtagna gestaltungsprogrammet, som utgör ett underlag till planhandlingarna. Den övergripande gestaltungsprincipen är att begravningsplatsen ska utformas som flera separata "begravningsöar" inom ett i övrigt relativt orört landskap.

Begravningsplatsen kommer att byggas ut i etapper där etapp 1 kommer ta i anspråk de sydöstra delarna av planområdet och det fullt utbyggda förslaget kommer att innefatta hela Granholmstoppen.

Bakgrund

Planområdets läge och omfattning

Planområdet ligger i den sydvästra delen av Järva friområde, på och kring Granholmstoppen. Det är ca 43 ha stort.

Markägoförhållanden

Marken inom planområdet ägs av Stockholms stad.

Tidigare ställningstaganden

Översiktsplan

I översiktsplanen berörs planområdet främst av strategi 4 ”Främja en levande stadsmiljö i hela staden”, där utvecklingen i huvudsak ska ske inom ramen för pågående markanvändning.

Planområdet ligger i närheten av tyngdpunkterna Kista och Spånga och kan bidra till att stärka de lokala kopplingarna till dem. För tyngdpunkten Kista anges i översiktsplanen bland annat att Järva friområde utvecklas till aktivitetsfält och mötesplats med hänsyn till områdets natur- och kulturvärden.

Programsamråd

Programsamråd hölls 2012. Programsamrådsförslaget byggde på det vinnande förslaget – Öarna – i den allmänna arkitekttävling som hölls 2009-2010 som innebar att gravkvarteren anläggs som små inhägnade ”begravningsöar”; enskilda enheter i landskapet. Området ska fungera både som begravningsplats och rekreativområde. Stadsbyggnadsnämnden beslutade att godkänna redovisningen av programområdet och gav kontoret i uppdrag att upprätta förslag till detaljplan.

Detaljplan

Området omfattas idag inte av någon gällande detaljplan. Den östligaste delen av planområdet ingår som parkområde i områdesbestämmelserna PI 7160.

Kommunala beslut i övrigt

Kommunfullmäktige tog 2009 beslut om Vision Järva 2030. Enligt visionen ska Järva friområde aktiveras och kopplingen till stadsdelarna stärkas.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade i mars 2013 att programarbete ska påbörjas för området vid Hjulstamotet – Stockholmsporten, dnr 2013-02318. Programområdet överlappade den västra delen av programområdet för begravningsplatsen och stadsbyggnadsnämnden beslutade därför i december 2013 att planområdet för begravningsplatsen skulle skjutas österut.

Kulturresevat

Hela planområdet ingår i Igelbäckens kulturresevat. Syftet med resevatet är bland annat att säkra och utveckla ett stort och viktigt grönområde till ett aktivitetsfält för rekreation, friluftsliv, kulturell upplevelse, naturupplevelser, pedagogik, spontanidrott och socialt umgänge för de många människor som bor i närområdet samt för andra stockholmare.

Planområdet markerat i gult.

Planförslaget

Inom planområdet föreslås en begravningsplats med utrymme för totalt ca 20 000 gravar varav ca 9 000 kistgravar, minneslundar, en servicebyggnad och två ceremonibygnader. Begravningsplatsen kommer att byggas ut i etapper där etapp 1 kommer ta de sydöstra delarna av planområdet i anspråk och det fullt utbyggda förslaget kommer att innefatta hela Granholmstoppen.

Detaljplanen anger M (begravning) och MH1 (begravning eller restaurang/handel) som användning för kvartersmark. Den totala byggrätten inom planområdet uppgår till ca 2 030 kvm. Byggrätten är uppdelad på flera områden som syftar till att möjliggöra bland annat ceremonibygnaderna, servicebyggnaden, mindre byggnader till minneslundarna och tekniska anläggningar.

Begravningsplatsens utformning ur gestaltningsprogrammet

Gestaltungsprinciper

Gestaltungsprinciperna för begravningsplatsen utgår från gestaltungsprogrammet som bygger på det vinnande förslaget i arkitekttävlingen som genomfördes 2009-2010. Huvudsyftet är att utnyttja det befintliga landskapets skala, topografi och förutsättningar genom att fortsätta bygga småskaligt och varierat med vegetationsklädda ytor, låga byggnader och avsaknad av stora hårdgjorda ytor.

Ny bebyggelse

Begravningsplatsen ska byggas ut i etapper, vartefter behov uppstår. Den första etappen ska ha tillräcklig storlek för att ge fullgod service för en tidsperiod av minst 10 år. Den planerade bebyggelsen kommer fullt utbyggd att bestå av två ceremonibyggnader och en servicebyggnad. I den första etappen kommer en av ceremonibyggnaderna och servicebyggnaden att uppföras, i senare etapp tillkommer den andra ceremonibyggnaden. Minneslundan kan kompletteras med ett antal mindre byggnader som kan innehålla kolumbarier, det vill säga gravvalv för urnor.

Illustration ur gestaltungsprogrammet på entrébyggnaderna till gravöarna.

Gravområdena

Alla gravområden anläggs som enskilda begravningsöar i landskapet. Landskapet mellan öarna ska vara tillgängligt för alla.

Illustration ur gestaltningsprogrammet på gravöarna och landskapet. Till vänster illustreras ett steninklätt s.k. ha-ha dike och till höger ett staket i trä. Mellan dessa gravöar ska ytorna vara tillgängliga för rekreation.

Varje begravningsö utgörs av ett kvarter med en tydlig avgränsning som kan vara ett steninklätt så kallat ha-ha dike, vilket är ett lågt dike i terrängen vars insida förstärks med träinkladd sten, ett staket i trä eller stenformationer i landskapet. Öarna ska ha tydliga entréer som utgör skarpa distinktioner mellan upplevelsen av att röra sig inne i begravningskvarteret eller ute i det omkringliggande rekreativa landskapet.

Gator och trafik

Det befintliga vägnätet ska användas i så stor utsträckning som möjligt då de nya vägarna anläggs, vilket innebär att det historiska vägnätet bevaras och förvaltas. Befintliga stigar kommer att förbättras och användas för gång- och cykeltrafik samt kompletteras med nya sträckningar.

Park och vattenområden

Områdets landskapskaraktär ska bibehållas och förstärkas där det behövs. Mindre nyplanteringar kan bli aktuella inom de nya gravkvarteren för att i vissa fall intimisera landskapets skala. Det kan bli aktuellt att öppna upp vissa landskapsrum, liksom förtäta andra med ny vegetation. Våtmarksområdet i södra delen av planområdet kommer att restaureras, utvidgas och bli till en våtmarkspark.

Illustration ur gestaltningsprogrammet på del av våtmarksparken och ceremonibygnaden i etapp 1.

Planförslagets konsekvenser

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i plan- och bygglagen (1987) 5 kap 18§ eller miljöbalken 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras. De miljöaspekter som bedömdes ge en risk för betydande miljöpåverkan var kulturmiljö, naturmiljö, landskapsbild, rekreationsvärden, dagvatten samt grundvatten. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram, som redovisar de betydande miljöaspekterna av planförslaget jämfört med ett nollalternativ som innebär att pågående markanvändning fortgår. MKB:n redogör även för en alternativ lokalisering vid Hägerstalund samt kortfattat för övriga miljöfrågor som har viss betydelse för projektet. En fördjupad MKB för vattenhanteringen har även tagits fram.

Sammanvägd bedömning

Planförslaget innebär en förändring av området då det ändras från ett natur- och rekreationsområde till en begravningsplats.

Detaljplanen bedöms få positiva konsekvenser för naturmiljön då få träd kommer att tas i anspråk medan nya planteras och en restaurering av våtmarken kommer att ske.

Landskapsbilden kommer att förändras men begravningsplatsen ska anpassas till

landskapets befintliga skala och bedöms inte medföra någon negativ påverkan. Förslaget kommer att leda till ökad biltrafik i och till området och kulturlandskapet kommer att påverkas med nya inslag av byggnader, gravstenar mm. Då landskapet kommer att skötas om och tillgängliggöras bedöms konsekvenserna för kulturlandskapet och kulturresevatet ändå bli positiva. Det befintliga vägnätet ska användas i så stor utsträckning som möjligt, vilket innebär att det historiska vägnätet bevaras och förvaltas. Planen bedöms inte ha någon negativ påverkan på rekreation och friluftslivet då tanken är att begravningsplatsen ska fortsätta fungera som en regional attraktiv målpunkt för dessa syften och kommer att hålls öppen och tillgänglig.

Dränvatten från gravområden innehåller förhöjda halter av kväve och fosfor jämfört med vad som är naturligt. Näringsämnen rinner dock inte direkt till Igelbäcken, utan tas upp av mark och växter samt av den anlagda våtmarken. Tillförseln av näringsämnen till mark och vatten skadar inte människors hälsa eller biologisk mångfald. Risken för läckage av vissa föroreningar minskar då förorenade jordmassor transporteras bort. De positiva konsekvenserna av minskade föroreningar bedöms väga tyngre än konsekvenserna av ökade näringshalter. Dessutom är nolltolerans mot läckage av näringsämnen svår att motivera, eftersom det finns ett stort behov av en ny begravningsplats med kistgravar i nordvästra delen av Stockholm.

Under byggskedet kan föroreningar, främst tungmetaller och PAH:er, frigöras från Granholmstoppen, vilket innebär en måttlig hälsorisk för människor som vistas inom området under detta skede. Bullerstörning från krossverksamhet kan tillkomma.

Planprocess

Planförslaget har bedrivits med normalt planförfarande enligt PBL 1987.

Programsamråd

Programsamråd hölls 2012-07-16 – 2012-10-15. Under programsamrådet inkom 88 yttranden. Flertalet remissinstanser tillstyrkte planförslaget men framförde synpunkter i sak, framför allt vad gällde utformning samt påverkan på områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden. Sundbybergs kommun var negativ till förslaget. De flesta sakägare och övriga boende som

framförde synpunkter önskade att begravningsplatsen inte inkräktar på de nuvarande rekreationsaktiviteter och verksamheter som pågår i området, som t.ex. discgolf.

Stadsbyggnadsnämnden fattade 2013-12-12, § 21, beslut att godkänna redovisningen av programsamråd och gav kontoret i uppdrag att upprätta förslag till detaljplan.

Plansamråd

Planförslaget med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning sändes ut på samråd 2014-11-04 – 2014-12-16. Under samrådet inkom 274 yttranden samt två namnlistor med totalt ca 4050 underskrifter. Flertalet remissinstanser tillstyrkte planförslaget men framförde synpunkter i sak, framför allt vad gäller lokaliseringen av

begravningsplatsen, storleken på detaljplaneområdet, den föreslagna dragningen av vägar i området, utformningen av murar, plank och entrébyggnader, att fortsatt möjlighet till friluftsliv inom planområdet bör eftersträvas och att bullerfrågan bör utredas vidare. Sakägare som lämnat in synpunkter ansåg att förslaget inte tar hänsyn till den befintliga discgolfverksamheten och att begravningsplatsen bör flyttas. Övriga som lämnat synpunkter motsätter sig att den befintliga discgolfverksamheten kommer att behövas avvecklas på sikt, samtidigt som andra är positiva till att det byggs en begravningsplats på platsen.

Återremiss

Stadsbyggnadsnämnden beslutade 2015-09-10, § 7, i samband med redovisningen av plansamrådet att återremittera ärendet för att förvaltningen skulle återkomma med konsekvenser för närliggande kulturresevat. I samband med beslutet anförde stadsbyggnadsnämnden att *det är angeläget att få fram fler begravningsplatser i Stockholm. Gravplatsen har flyttats öster/söderut vilket påverkar kulturresevatet i närheten. För att nämnden ska kunna ta ställning bör förvaltningen återkomma med konsekvenser för denna påverkan.*

I samband med att kontoret redovisade konsekvenserna behandlade stadsbyggnadsnämnden ärendet på nytt 2015-10-15, § 17, och fattade beslut om att dels godkänna redovisningen av plansamrådet och uppdra åt kontoret att ställa ut planförslaget i enlighet med kontorets utlåtande, dels godkänna redovisningen av planförslaget konsekvenser för närliggande kulturresevat efter uppdrag i återremiss. Stadsbyggnadsnämnden anförde därutöver: *Begravningsplatsen på Järvaområdet är en viktig del av stadens fortsatta arbete med att utveckla Järvaområdet som ett rekreativområde. Under 2016 ska ett samlat grepp för utvecklingen av parken tas. I detta ingår en begravningsplats på Järvaområdet, liksom att arbeta för ett hållbart utomhusbad vid Eggebygård. Stadsbyggnadsnämnden anser att i det fortsatta planeringsarbetet är det av särskild vikt att trafikfrågorna får en bra lösning och att biltrafiken på området till följd av den nya begravningsplatsen begränsas. Det är även väsentligt att den höga ambitionsnivån på kvaliteten i planerna genomförs. En lösning för den nu existerande verksamheten Järva Disc Golf Park behöver studeras, dels om verksamheten under en övergångsperiod kan fortsätta på platsen och dels om alternativa lokaliseringar inom Järva området går att hitta. Förutsättningar för ett sådant utredningsarbete är ett deltagande från berörda förvaltningar, men också från verksamhetsutövaren Järva Disc Golf Park.*

Med anledning av de synpunkter som framfördes, samt nämndens uppdrag, studerades följande frågor vidare under det fortsatta planarbetet: den föreslagna vägdragningen, konsekvenserna för fornlämningarna inom området, trafikbullret från E18 och en alternativ lokalisering för discgolfverksamheten. Kontoret ändrade förslaget så att gravområdena närmast den planerade Tenstaterassen justerades för att hålla ett respektavstånd till den tillkommande bebyggelsen. En diskussion förs just nu mellan flera av stadens berörda förvaltningar och verksamhetsutövaren om en alternativ lokalisering för Järva Disc Golf Park.

Utställning

Planförslaget med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning ställdes ut 2016-03-23 – 2016-04-20. Under utställningen har 117 yttranden inkommit samt en lista med ca 7275 underskrifter. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller bullernivåerna på den planerade begravningsplatsen, ianspråktagande av Tidens väg för fordonstrafik, utformning och gestaltning av byggnader och övriga byggnadsverk (murar, staket och vägar) samt hantering av dag- och spillvatten och våtmarkens påverkan på de befintliga ledningarna och anläggningarna inom planområdet. De flesta sakägare och övriga (ej sakägare) som framfört synpunkter önskar att begravningsplatsen lokaliseras på annan plats eller att ytan minskas samt att den befintliga discgolfbanan bevaras.

Revidering efter granskning

Revideringar av planhandlingar har gjort dels utifrån inkomna synpunkter och dels utifrån stadsbyggnadskontorets egna vidare arbete. Revideringarna utgörs av tillägg, förtydliganden och redaktionella ändringar och bedöms som små revideringar. Stadsbyggnadskontoret bedömer att ändringarna inte är av så väsentlig grad att en ny utställning krävs.

Plankartan

- Sidhänvisningen till avsnittet Gestaltungsprinciper i planbeskrivningen har justerats.
- Fornlämningarna har fått en tydligare markering.
- Information gällande att alla markåtgärder inom fornlämningsområde måste tillståndsprövas enligt 2 kap. kulturmiljölagen har lagts till.

Planbeskrivningen

- **Buller.** Texten har uppdaterats utefter revideringar i bullerutredningen.
- **Fornlämningar.** Stycket har uppdaterats efter synpunkter från länsstyrelsen.
- **Vägar och trafik.** Rubriken Vägnät har förtydligats gällande hur anslutning till planområdet ska ske. Ett stycke om Tidens väg har lagts till för att förtydliga stadens intentioner gällande ett eventuellt nyttjade av vägen.
- **Gestaltungsprinciper.** Korrigering av språk samt text under rubriken Vägnät har förtydligats gällande vägnätets utformning.

Genomförandebeskrivningen

- **Etappvis utbyggnad.** Texten har förtydligats kring hur den etappvisa utbyggnaden ska ske.
- **Geoteknik.** Ett stycke har lagts till om markens förutsättningar samt

upplysningar och krav inför projektering.

- **Skydd av befintliga ledningar och anläggningar.** Ett stycke har lagts till med information om att befintliga ledningar och anläggningar inom området ska skyddas från intrång av vatten från gravar och våtmark.

Övrigt underlag/utredningar

Efter utställningen har bullerutredningen kompletterats med nya uppgifter från Trafikverket. Den geotekniska utredningen har kompletterats med ett PM som tydligare beskriver de geotekniska förutsättningarna för planområdet.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Utifrån inkomna yttranden har intressekonflikter mellan behovet av en begravningsplats och den pågående discgolfverksamheten samt mellan rekreations- och friluftslivets fortsatta nyttjande av platsen identifierats. I viss utsträckning ifrågasätts även lämpligheten att anlägga en begravningsplats på den aktuella platsen. Stockholm Vatten VA AB anser att planen inte har tagit tillräcklig hänsyn till deras befintliga ledningar och anläggningar inom planområdet. I den sammanvägda bedömningen av inkomna synpunkter bedömer stadsbyggnadskontoret att:

- frågan om den föreslagna våtmarkens påverkan på de befintliga ledningarna och anläggningarna inom området har utretts under planprocessen och därmed har hanterats i planarbetet. Utredningen visar att det med tekniska åtgärder går att säkerställa att dessa inte kommer att utsättas för negativ påverkan och åtgärderna för att hantera detta regleras i avtal mellan Stockholm Vatten och kyrkogårdsförvaltningen.
- behovet av en begravningsplats i västra Stockholm väger tyngre än intresset för bevarandet av den nuvarande verksamheten (Järva Disc Golf Park). En diskussion förs dock just nu mellan flera av stadens berörda förvaltningar och verksamhetsutövaren om en alternativ lokalisering för Järva Disc Golf Park.
- den föreslagna användningen för begravningsändamål är förenligt med kulturresevatets syften samt är förenligt med rekreations- och friluftsintrasset för Järva friområde. Förslaget är utformat på så sätt att området ska kunna användas både för begravningsändamål och för rekreation och friluftsliv. Begravningsöarna är inpassade i terrängen efter lämpliga markförutsättningar som nivåskillnader och grundvattnets förhållanden samt är anpassade efter fornlämningar som finns i området. Övriga ytor kommer att utgöras av öppna natur- och vattenområden där det går att ströva fritt. Marken anses lämpad för begravningsändamål.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), Cecilia Obermüller m.fl. (MP) och Sebastian Wiklund (V) enligt följande.

Behovet av begravningsplatser i Stockholm är omfattande och en kistbegravningsplats i norra Stockholm är viktigt för att staden ska klara behoven. Den nya begravningsplatsen har potential att bli ett nytt besöksmål i norra Stockholm. Förutsättningen för det är att kvaliteten i projektet säkras i hela utbyggnadsprocessen. Projektet måste genomföras med en hög ambitionsnivå. Järvafältet är idag i stort friat från biltrafik och bör så förbli, det är viktigt att utformningen av angörningen görs på ett sådant sätt den inte inbjuder till privatbilism och trafik ut på fältet. Järvafältets kulturhistoriska värden med bland annat ”Tidens väg” är höga och bör också värnas i planens genomförande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottner (KD) enligt följande.

Att anlägga en begravningsplats kräver ödmjukhet, både inför platsen och inför uppgiften. Det ställer stora krav på pietetsfullhet och detaljering, från det lilla till det stora. En begravningsplats ska erbjuda stillhet och tid för eftertanke, för minne, hågkomst och reflektion. Vid nämndens beslut 2013 fastställdes att ingen annan användning av områdena mellan gravplatserna än ”att bevara områdets natur- och kulturvärden” skulle tillåtas i samrådshandlingarna. Det är positivt att så också har skett. Det är också positivt att gravområdena närmast Tenstaterrassen har justerats så att ett respektavstånd till den planerade bostadsbebyggelsen kan upprätthållas.

Avslutningsvis välkomnar vi att en diskussion just nu förs mellan flera av stadens berörda förvaltningar och verksamhetsutövaren om en alternativ lokalisering för Järva Disc Golf Park. Vi vill understryka vikten av att finna en, för båda parter, godtagbar lösning.